

RAZLIKE U POKAZATELJIMA SITUACIONE EFIKASNOSTI IZMEĐU FUDBALSKIH EKIPA RAZLIČITIH RANGOVA TAKMIČENJA

Alen Kapidžić, Damir Ahmić, Adnan Salkić, Jasmin Mehinović, Ismet Bašinac

Fakultet za tjelesni odgoj i sport Univerziteta u Tuzli

Apstrakt

Osnovni cilj ove studije jeste da dođemo do informacija o učestalosti primene tehničko-taktičkih ispoljavanja a na osnovu parametara koji procenjuju napadačke i odbrambene elemente fudbalske igre. Za potrebe ove studije izvršena je analiza sledećih pokazatelja situacione efikasnosti: GOLOVI – broj postignutih pogodaka, ŠUT U METU – broj ostvarenih šutiranja u okviru gola, ŠUT VAN METE – broj ostvarenih šutiranja van okvira gola, KORNERI – broj kornera i PREKRŠAJI – broj pretrpljenih prekršaja. Analizirane su utakmice sa pet različitih rangova takmičenja i to: trideset (30) utakmica Premijer lige BiH u sezoni 2008/09, dvadeset i pet (25) utakmica sa Evropskog fudbalskog prvenstva 2008. godine, četrdeset (40) utakmica Lige šampiona u sezoni 2011/12, četrdeset (40) utakmica Evropske lige u sezoni 2011/12 i dvadeset i devet (29) utakmica Svetskog fudbalskog prvenstva 2010. godine. Od statističkih analiza za potrebe ovog istraživanja primenjen je Median test. Ovim testom možemo videti da li postoje razlike između grupa entiteta, ali ne možemo znati između kojih grupa je razlika najizraženija. Zbog toga su dobijeni podaci transformisani na viši nivo pomoću Blumove procedure, a nakon toga je primenjena univarijatna analiza varijanse. Kako bi se smanjila verovatnoća greške unutar univarijatne analize varijanse, a zbog većeg broja međusobnih upoređivanja i zbog grupa sa nejednakim brojem entiteta, primenjen je Šefe kriterijum.

Ključne reči: razlika, efikasnost, fudbal, rang

Uvod

Na osnovu analize utakmica može se dobiti pregled određenih situacija koje se dešavaju u toku fudbalske utakmice. Takve informacije nam pružaju mogućnost da identifikujemo prednosti koje se dalje mogu održavati ili razvijati, kao i nedostatke, što sugerise područja na kojima treba raditi u cilju njihovog poboljšanja. Primena taktičkih varijanti unutar igre nije standardizovana jer zavisi od velikog broja faktora, primarno od tehničke, taktičke kao i fizičke pripremljenosti igrača. Istraživanja koja su se bavila ovom problematikom pokušala su da pokažu koja tehničko-taktička ispoljavanja razlikuju poredničke od poraženih ekipa (Lago-Penas, Lago-Ballesteros, Dellal & Gomez, 2010; Rowlinson, & O'Donoghue, 2007; Grant, Williams & Reilly, 2009). Moramo naglasiti da je analiza fudbalske igre veoma kompleksna. Kompleksnost se ogleda u velikom broju različitih situacija u kojima se igrači mogu naći

(Jordi, Waitzman & Nunes-Amaral, 2010). Svaka situacija zahteva primenu određenih tehničko-taktičkih postupaka u svrhu rešavanja date situacije. S obzirom da se fudbalska igra brzo razvija i unapređuje, možemo reći da informacije dobijene unutar ovog istraživanja ne mogu za duži vremenski period oslikavati primenu tehničko taktičkih elemenata. Detektujući određene tehničko-taktičke postupke i njihove frekvencije, možemo predvideti koji tehničko-taktički elementi doprinose podizanju kvaliteta fudbalske igre (Grant, et.al. 2009). Za uspeh u fudbalskoj igri, vrlo je važan tehničko-taktički element šutiranja na gol, a što je istraživano i unutar ove studije. Efikasnost šutiranja na gol (postignuti pogodak) je jedan od bitnih faktora koji determiniše pobedničke od poraženih ekipa. Postizanje pogodaka u fudbalu uslovljeno je tehničkom i taktičkom superiornošću jedne ekipe. Takođe, jedan od faktora koji utiče na efikasnost šutiranja jeste i kvalitet dodavanja tj. asistencije (Armatas, et al.2009; Hewer & James, 2004; Njororai, 2004; James, Mellalieu & Holley 2002; Hughes & Franks 2005). Jedan od segmenata fudbalske igre, a na kome se zasniva i ovo istraživanje, jeste frekvencija šutiranja prema голу u odnosu na udaljenost od gola. Na ovaj način želimo da dobijemo informacije da li ekipe više koriste šut prema голу unutar ili van šesnaesterca u odnosu na rang takmičenja. Dosadašnjim istraživanjima došlo se do podataka da su i ovi parametri promenjivi u odnosu na rang takmičenja (Yiannakos & Armatas 2006; Carling, Williams, & Reilly 2005; Janković, Leontijević, Jelušić, Pašić, & Mičović, 2011;). Takođe, neki autori su došli do podataka da su pobedničke ekipe imale veću frekvenciju šutiranja od poraženih unutar istog ranga takmičenja (Szwarc, 2004; Hughes & Snook 2006).

Postizanje pogotka uslovljeno je tehničkim karakteristikama i primenom individualne taktike igrača u samoj realizaciji šutiranja. Grupna taktika u napadu važna je u stvaranju situacije za dolazak u poziciju za šutiranje. Pored navedenog u stvaranju povoljne situacije za šutiranje i postizanje pogotka, važna je i taktika protivnika. Ako odbrambeni igrači primenom svojih taktičkih postupaka dozvoljavaju napadačima dovoljno vremena i prostora, onda će njihovi napadi svakako biti uspešniji (Hughes, & Churchill, 2005; Lago-Ballesteros, & Lago-Penas 2010; Engelbrecht, 2010). Međutim, moramo naglasiti da ostvarena frekvencija šutiranja zavisi od efektivnog vremena trajanja igre. S toga smo unutar ove studije uzeli u obzir i frekvenciju standardnih situacija (prekršaji i korneri) koje se dešavaju u toku jedne utakmice. Svaki prekid igre smanjuje i efektivno vreme trajanja iste. Od ovih parametara direktno je zavisna i efikasnost jedne ekipe koja se ogleda u šutevima na gol i postignutim pogocima (Engelbrecht, 2010; Carling, et. al. 2005; Luhtanen, Belinskij, Hayrinen & Vanttinen, 2001). Osnovni cilj ovog istraživanja jeste da se utvrdi postoje li razlike između ekipa klupskog i reprezentativnog nivoa takmičenja. U ovom radu u istraživanje su uzeti u obzir i parametri situacione efikasnosti ekipa premijer lige BiH u sezoni 2008/09, kako bi ih uporedili sa ekipama koje se takmiče na kvalitetnijem nivou. Već duži niz godina ekipe iz naše zemlje nisu u mogućnosti da se kvalifikuju na neko od većih takmičenja. Ako bi doprineli podizanju kvaliteta klupskog fudbala u BiH (Bosna i Hercegovina), sigurno je da bi reprezentativni nivo takmičenja bio kvalitetniji. Preciznije, u ovoj studiji želimo da dobijemo informacije o učestalosti primene tehničko-taktičkih ispoljavanja koje procenjuju napadačke i odbrambene elemente fudbalske igre. Na ovaj način, prvenstveno s aspekta Premijer Lige (BiH), možemo videti u kojim segmentima igre smo slabiji, bolji ili jednaki u odnosu na kvalitetnije nivoe takmičenja.

Za potrebe ovog istraživanja analizirane su utakmice sa pet različitih nivoa takmičenja. Analizirani su pokazatelji situacione efikasnosti u trideset odigranih utakmica Premijer lige BiH u sezoni 2008/2009. Tako smo unutar ovih trideset odigranih utakmica dobili šezdeset entiteta i entiteti unutar ove grupe su označeni kao entiteti grupe "Premijer 2008". Takođe, analizirali smo dvadeset i pet odigranih utakmica na Evropskom fudbalskom prvenstvu 2008.

godine, održanog u Austriji i Švajcarskoj. Na ovaj način dobili smo pedeset entiteta unutar ove grupe skupa, koji su označeni kao entiteti grupe "Euro 2008". Unutar Lige šampiona analizirali smo četrdeset odigranih utakmica u sezoni 2011/12. Tako smo dobili osamdeset entiteta unutar ove grupe, koji su označeni kao grupa "Liga šampiona". Unutar Evropske lige analizirali smo četrdeset odigranih utakmica u sezoni 2011/12 i dobili osamdeset entiteta unutar ove grupe. Entitete iz ove grupe označili smo kao entiteti grupe "Evropska liga". U analizu je uzet još jedan nivo takmičenja, a to je Svetsko fudbalsko prvenstvo održano 2010. godine u Južnoj Africi. Na ovom nivou takmičenja u obzir su uzete 29 odigrane utakmice i tako je dobijeno 58 entiteta. Entiteti unutar ove grupe označeni su kao entiteti grupe "Svetsko 2010".

Metode prikupljanja podataka

Podaci o situacionoj efikasnosti ekipa koje su učestvovalе u Premijer ligi BiH u sezoni 2008/2009, prikupljeni su tako što su merioci analizirali snimljene utakmice i u posebno prilagođene formulare unosili podatke o situacionoj efikasnosti ekipa. Pre početka analiziranja snimljenih utakmica i unošenja podataka, ekipa merilaca je izvršila probno merenje određenih tehničko-taktičkih elemenata situacione efikasnosti, odnosno varijabli koje su određene za ovo istraživanje. Na ovaj način merioci su upoznati sa varijablama koje trebaju pratiti i unosti u formular, objašnjeni su im kriterijumi za sve varijable koje prate, kako bi se smanjila mogućnost pojavljivanja grešaka tokom analiziranja utakmica. Ekipu merilaca sačinjavali su: pet profesora fizičkog vaspitanja i sporta i pet trenera Škole fudbala "Eurofootball". Merioci su nakon probnog merenja podeljeni u dve grupe i svaka grupa merilaca je analizirala sve utakmice. Nakon završene analize, rezultati i jedne i druge grupe merilaca su sumirani i vršeno je njihovo upoređivanje, a sve u cilju dobijanja što objektivnijih pokazatelja. Upoređivanjem dobijenih podataka, uvideli smo da u analiziranim varijablama nisu prisutna odstupanja između ove dve grupe merilaca, što nam govori da su kriterijumi ove dve grupe merilaca ujednačeni.

Podaci o situacionoj efikasnosti reprezentacija koje su učestvovalе na evropskom fudbalskom prvenstvu 2008. godine, dobijeni su sa oficijelne stranice www.euro2008.com na kojoj je prikazana zvanična statistika sa evropskog fudbalskog prvenstva.

Podaci o situacionoj efikasnosti za Ligu Šampiona 2001/12 i Evropsku ligu 2001/12 dobijeni su sa oficijelne UEFA stranice www.uefa.com.

Podatke o situacionoj efikasnosti reprezentacija koje su učestvovalе na Svetskom prvenstvu 2010. godine dobili smo sa oficijelne FIFA stranice www.fifa.com.

Uzorak varijabli

Varijable unutar ovog istraživanja čine tehničko-taktički elementi igre koje su ekipe primenjivale u toku igre. Ove statističke pokazatelje FIFA i UEFA promovišu za sva takmičenja koja se odigravaju pod njihovim okriljem. Za potrebe ovog istraživanja u uzorak varijabli uzeli smo pet (5) varijabli.

GOLOVI – broj postignutih pogodaka,

ŠUT U METU – broj ostvarenih šutiranja u okvir gola,

ŠUT VAN METE – broj ostvarenih šutiranja van okvira gola,

KORNERI – broj kornera,

PREKRŠAJI – broj pretrpljenih prekršaja.

Statističke procedure

Za utvrđivanje razlika između ekipa koje su uzete u uzorak entiteta, koristili smo Median test. Primenom median testa možemo uvideti da li postoje razlike između grupa entiteta, ali ne možemo znati između kojih grupa je naizraženija razlika. Zbog toga podatke koje dobijemo u postupku prikupljanja, transformisaćemo pomoću Blumove procedure kako bi ih prebacili na veći nivo. Nakon toga primenićemo univarijatnu analiza varijanse sa primenom *Post Hoc* poređenja. Kako bi se smanjila verovatnoća greške koja nastaje zbog većeg broja međusobnih upoređivanja i zbog grupa sa nejednakim brojem entiteta primenjen je Šefe test.

Rezultati

Na osnovu dobijenih rezultata u tabeli 1, možemo videti u kojim od primenjenih varijabli se aritmetičke sredine grupa razlikuju međusobno. Vidimo da u varijablama broj postignutih pogodaka i broj ostvarenih udaraca u okvir gola nisu uočene statistički značajne razlike između grupa entiteta. U varijabli broj ostvarenih udaraca van okvira gola, uočene su statistički značajne razlike između grupe "Svetsko 2010" i svih ostalih grupa. U varijabli broj izvedenih kornera, nisu uočene statistički značajne razlike među grupama. I na kraju, u varijabli broj učinjenih prekršaja utvrđena je statistički značajna razlika između grupe "Premijer 2008" i svih ostalih grupa. Takođe, u istoj varijabli utvrđena je razlika između grupe "Euro 2008" sa ostalim grupama osim grupe "Svetsko 2010".

Tabela 1

		GOLOVI			SUT U METU		SUT VAN METE		KORNERI		PREKRŠAJI	
		Median	(1.00)		Median	(5.00)	Median	(6.00)	Median	(4.50)	Median	(13.00)
		ANOVA			ANOVA		ANOVA		ANOVA		ANOVA	
		Scheffe test	Mean dif.	Sig.	Mean dif.	Sig.	Mean dif.	Sig.	Mean dif.	Sig.	Mean dif.	Sig.
Evropskaliga	Liga šampiona	.0260886	.987	-.0464477	.901	.0115546	.999	.0407754	.938	-.0570092	.751	
	Premijer 2008	.0295073	.984	-.1118220	.266	-.0187802	.995	.0395849	.957	-.3593710	.000	
	Euro 2008	.0303170	.986	-.1027617	.411	-.0499542	.851	-.0110084	1.000	-.2039190	.001	
	Svjetsko 2010	.0693113	.729	-.0787755	.640	-.4388800	.000	-.0132021	.999	-.0975708	.325	
		Median	(1.00)		Median	(5.00)	Median	(5.00)	Median	(4.00)	Median	(14.50)
		ANOVA			ANOVA		ANOVA		ANOVA		ANOVA	
		Scheffe test	Mean dif.	Sig.	Mean dif.	Sig.	Mean dif.	Sig.	Mean dif.	Sig.	Mean dif.	Sig.
Ligasampiona	Evropska liga	-.0260886	.987	.0464477	.901	-.0115546	.999	-.0407754	.938	.0570092	.751	
	Premijer 2008	.0034186	1.000	-.0653743	.774	-.0303349	.967	-.0011905	1.000	-.3023619	.000	
	Euro 2008	.0042284	1.000	-.0563140	.879	-.0615088	.725	-.0517838	.910	-.1469099	.046	
	Svjetsko 2010	.0432227	.939	-.0323278	.980	-.4504346	.000	-.0539775	.883	-.0405616	.937	

		Median (1.00)			Median (6.00)			Median (6.00)			Median (4.00)			Median (21.50)		
		ANOVA			ANOVA			ANOVA			ANOVA			ANOVA		
		Scheffe test	Mean dif.	Sig.	Mean dif.	Sig.	Mean dif.	Sig.	Mean dif.	Sig.	Mean dif.	Sig.	Mean dif.	Sig.		
Premijer2008	Evropska liga	-.0295073	.984	.1118220	.266	.0187802	.995	-.0395849	.957	.3593710	.000					
	Liga šampiona	-.0034186	1.000	.0653743	.774	.0303349	.967	.0011905	1.000	.3023619	.000					
	Euro 2008	.0008098	1.000	.0090604	1.000	-.0311739	.976	-.0505933	.932	.1554520	.048					
	Svjetsko 2010	.0398041	.964	.0330465	.983	-.4200997	.000	-.0527870	.912	.2618002	.000					
		Median (1.00)			Median (5.00)			Median (6.00)			Median (5.00)			Median (17.00)		
		ANOVA			ANOVA			ANOVA			ANOVA			ANOVA		
		Scheffe test	Mean dif.	Sig.	Mean dif.	Sig.	Mean dif.	Sig.	Mean dif.	Sig.	Mean dif.	Sig.	Mean dif.	Sig.		
Euro 2008	Evropska liga	-.0303170	.986	.1027617	.411	.0499542	.851	.0110084	1.000	.2039190	.001					
	Liga šampiona	-.0042284	1.000	.0563140	.879	.0615088	.725	.0517838	.910	.1469099	.046					
	Premijer 2008	-.0008098	1.000	-.0090604	1.000	.0311739	.976	.0505933	.932	-.1554520	.048					
	Svjetsko 2010	.0389943	.972	.0239862	.996	-.3889258	.000	-.0021937	1.000	.1063482	.352					
		Median (1.00)			Median (6.00)			Median (15.00)			Median (5.00)			Median (15.00)		
		ANOVA			ANOVA			ANOVA			ANOVA			ANOVA		
		Scheffe test	Mean dif.	Sig.	Mean dif.	Sig.	Mean dif.	Sig.	Mean dif.	Sig.	Mean dif.	Sig.	Mean dif.	Sig.		
Svjetsko 2010	Evropska liga	-.0693113	.729	.0787755	.640	.4388800	.000	.0132021	.999	.0975708	.325					
	Liga šampiona	-.0432227	.939	.0323278	.980	.4504346	.000	.0539775	.883	.0405616	.937					
	Premijer 2008	-.0398041	.964	-.0330465	.983	.4200997	.000	.0527870	.912	-.2618002	.000					
	Euro 2008	-.0389943	.972	-.0239862	.996	.3889258	.000	.0021937	1.000	-.1063482	.352					
		Median Test			Median Test			Median Test			Median Test			Median Test		
		Sig.	.626	Sig.	.079	Sig.	.000	Sig.	.520	Sig.	.000					

Diskusija

Dobijeni rezultati jasno ukazuju da je u varijabli broj udaraca van okvira gola utvrđena statistički značajna razlika između grupa "Svjetsko 2010" i svih ostalih grupa. Vidimo da su entiteti ove grupe imale u proseku veći broj ostvarenih udaraca prema protivničkom голу u odnosu na ostale grupe. Treba naglasiti, da ostvarena frekvencija šutiranja prema protivničkom голу zavisi od tehničkih kvaliteta igrača, individualne taktike igrača koji izvode akciju, pa do taktike protivničkih igrača (Armatas, et al.2009; Hewer & James, 2004; Njororai, 2004). Da bi ekipa stvorila povoljnu priliku za šutiranje, za to su joj neophodni igrači sa dobrim tehničkim

kvalitetima u cilju ostvarivanja prevremenog dodavanja. Neki autori su došli do zaključka (Armatas, et al.2009; Lago-Penas, Lago-Ballesteros, & Rey, 2011) da su ekipe koje su visoko rangirane na tabeli, ostvarile veći broj udaraca unutar šesnaestera na protivnički gol od ekipa koje su niže-rangirane. To je upravo uslovljeno tehničkim kvalitetom igrača, uigranošću jedne ekipe u sprovođenju taktičkih varijacija i stvaranja povoljne prilike za šutiranje. Sve grupe (ekipe/reprezentacije) koje su analizirane postižu u proseku jedan gol po utakmici. Shodno tome možemo reći da je grupa "Svetsko 2010" mnogo neefikasnija u realizaciji šutiranja od ostalih grupa sa kojima je poređena, s obzirom na ostvarenu frekvenciju šutiranja. Na osnovu rezultata ovog istraživanja možemo reći da grupe (ekipe/reprezentacije) koje imaju veću efikasnost šutiranja imaju i kvalitetnija tehničko taktička ispoljavanja. Preciznije, selekcija napadača kod kvalitetnih ekipa, sve više je usmerena prema napadačima koji imaju veliki procenat efikasnosti kod udaraca na protivnički gol. Dokaz tome je da se veliki broj istraživanja bavi upravo analizom procenta uspešnih udaraca tj. udaraca iz kojih su postinuti pogoci (Bell, Walker, McRobert, Ford & Williams, 2006; Hughes, & Petit, 2001) Kroz dosadašnja istraživanja došlo se do podataka da se broj napada koji su završeni nepreciznim udarcem prema голу smanjuje (Janković, Leontijević, & Mićović, 2009). Treba naglasiti da na broj preciznih i nepreciznih udaraca prema protivničkom голу utiče i udaljenost sa koje se izvodi udarac (Engelbrecht, 2010). Shodno tome možemo reći da ekipe sve više pažnje posvećuju odbrani sopstvenog gola. Naravno ostvarena frekvencija šutiranja zavisi i od protivničkih igrača, tj. da li odbrambeni igrači sprovođenjem odbrambenih taktičkih postupaka dopuštaju napadačima dovoljno vremena i prostora za organizaciju napada. U nekim dosadašnjim istraživanjima autori su utvrdili da se pobedničke ekipe razlikuju od poraženih u ukupnom broju šuteva i broju šuteva u okvir gola (Lago-Penas, et al. 2010; Erdil, Bozkurt, & Isleyen 2010; Armatas, et al.2009). Šut je završni element u igri i cilj mu je postizanje pogotka. Samo šutiranje je vezano i za intelekt igrača tako da su faktori koji utiču na dolazak u poziciju za šutiranje kao i samu realizaciju šutiranja mnogobrojni počev od individualne i grupne taktike pa do iskustva igrača (Duch, Waitzman, & Nunes-Amaral, 2010). Smatramo da je kvalitet finalnog dodavanja, pre samog šutiranja, od velikog značaja za stvaranje povoljne prilike za šutiranje. Na efikasno finalno dodavanje utiče i vremenska usklađenost igrača koji dodaje loptu i igrača koji istu prima. S tim u vezi važno je da igrač koji dodaje loptu na vreme uoči igrača koji dolazi u poziciju za šutiranje. Pravovremenost dodavanja zavisi od tehničkih kvaliteta igrača koji učestvuju u akciji, ali i od individualnih taktičkih sposobnosti igrača. S jedne strane tehnički kvalitet dolazi do izražaja kod kvalitete samog dodavanja. Taktičke sposobnosti igrača kod stvaranja pozicije za udarac na gol, dolaze do izražaja u smislu odabira povoljne pozicije za šut i kod predviđenja kretanja kretanja odbrambenih igrača što je važno za efikasno finalno dodavanje (Armatas, et al.2009).

Statistički značajne razlike između grupa prisutne su i u varijabli broj počinjenih prekršaja. Kako vidimo iz tabele 1, najveći broj prekršaja po jednoj utakmici napravile su ekipe grupe "Premijer 2008" a potom reprezentacije grupe "Euro 2008". Samim tim, možemo doći do zaključka da je efektivno vreme trajanja igre manje kod ove dve grupe entiteta u odnosu na ostale grupe. Interesantno je da nisu prisutne statistički značajne razlike između grupa u varijablama postignuti pogoci, broj izvedenih kornera kao i u varijabli šut u okvir gola. Možemo reći da su grupe "Premijer 2008" i "Euro 2008" za manje efektivno vreme trajanja igre ostvarile približno istu frekvenciju u navedenim varijablama. Veća frekvencija prekida utakmice može biti povezana sa taktičkim ponašanjem igrača unutar jedne ekipe (kooperativnost), slabije interakcije igrača nakon oduzete lopte od protivnika kao i generalne strategije u igri (Memmert, 2011; Memmert 2010; Bate, 1998). Veća frekvencija pretrpljenih prekršaja po jednoj utakmici može nastati upravo kao posledica neracionalnih taktičkih postupaka koji

bi omogućili da se na vreme zaustavi protivnik. Takođe veća frekvencija prekida igre može nastati usled nedostatka tehničke pripremljenosti kao neadekvatan odgovor na datu situaciju. Naravno za adekvatan odgovor na datu situaciju vrlo važna je i kreativnost igrača koja se treba sistematski razvijati u dugogodišnjem procesu izgradnje igrača (Hughes, & Franks, 2005; Hughes, & Churchill, 2005). Veliki broj prekršaja (prekida igre) ne mora biti nedostatak ze ekipe. Efikasna organizacija napada posle prekršaja, pogotovo u protivničkoj polovini terena je prvenstveno uslovljena taktičkom kvalitetom igrača. Potrebno je da u organizaciji napada igrači koriste taktičke postupke za stvaranje prostora, kako bi ekipa/reprezentacija organizovala efikasan napad. Tako autori koji su se bavili ovom problematikom (Fulurija, 2010) došli su do rezultata koji ukazuju da efikasnost akcija nakon prekida igre do 16 metara zavisi od broja igrača koji učestvuju u organizaciji iste. S druge strane efikasnost akcija nakon prekida igre preko 16 metara ovisi prvenstveno od primene taktičkih varijacija za stvaranje slobodnog prostora. U istraživanjima koja su tretirala problematiku odbrambenih elemenata nogometne igre (Lago-Penas, et al. 2011; Lago-Penas, et al. 2010) utvrđene su statistički značajne razlike između pobjedničkih i poraženih ekipa u broju crvenih i žutih kartona. Utvrđene razlike idu u korist poraženih ekipa, koje su definisane i kao manje kvalitetne ekipe. Na osnovu dobijenih rezultata u našem istraživanju, možemo reći da je evidentno da su entiteti unutar grupe "Premijer 2008" inferiornije u smislu tehničko-taktičkog ispoljavanja u odnosu na ostale grupe. Entiteti grupe "Euro 2008", takođe su inferiornije od entiteta grupa sa kojima je utvrđena statistički značajna razlika. Moramo naglasiti da deo prekršaja čine i napadači kada izgube loptu blizu protivničkog gola. Takvo ponašanje igrača može biti i deo strategije u igri. Tako je (Engelbrecht, 2010) kod profesionalnih fudbalskih timova došao do podataka da je većina prekida igre napravljena od strane igrača napada u momentu kada izgube loptu. Većina prekida je napravljena kao rezultat pozicije ofsajd ili kao rezultat fizičkog prekršaja. Shodno dobijenim rezultatima, evidentno je da ukoliko počinjeni prekršaji nisu deo strategije, ekipe trebaju da rade na taktičkim postupcima koja će doprineti efikasnijoj organizaciji napada nakon prekida. Naravno sa prethodnim razmatranjem povezan je i tehničko-taktički kvalitet svakog igrača i sposobnost anticipacije. Treba naglasiti da brzina reakcije na terenu u igri nije određena samo prostim vremenom reakcije. Tu upravo dolazi do izražaja važnost sposobnosti predviđanja. Igrači sa boljom sposobnošću predviđanja imaju brže i preciznije reakcije bilo u napadu ili odbrani (Abernethy, Wann, & Parks, 1998).

Zaključak

Evidentno je da već duži niz godina ekipe iz Premijer lige BiH ne mogu da se kvalifikuju na neko od velikih nogometnih takmičenja. Na osnovu ovog istraživanja želimo da dodemo do informacija koje bi prvenstveno uticale na podizanje kvalitetan fudbalske igre u BiH. Vidimo da su ekipe grupe "Premijer 2008" za manje efektivno vreme trajanja igre ostvarile prosečno isti broj udaraca prema protivničkom голу. Ekipe ove grupe su takođe ostvarile prosečno najveći broj prekršaja po jednoj utakmici. Kada uporedimo ove parametre možemo reći da su ekipe vrlo lako dolazile u poziciju za šutiranje. To nas navodi na pretpostavku da su odbrambeni igrači ostavljali igračima napada dovoljno vremena i prostora za organizaciju napada. Shodno tome trebalo bi više pažnje poklanjati grupnim i individualnim taktičkim postupcima kod ovih ekipa. Ekipe bi trebale sve tehničko taktičke elemente (odbrana, napad) koji se primenjuju u igri, usavršavati sa naglaskom na što veću situacionu varijativnost. Na taj način bi se igra sa taktičkog aspekta podigla na veći nivo. Igrači se na ovaj način upoznaju sa velikim brojem problemskih situacija koje se mogu javiti u igri a time se smanjuje i mogućnost iznenađenja od strane protivnika. Uočljiva je i velika frekvencija prekida igre unutar ovog ranga takmičenja. Kako smo i naglasili veliki broj prekida igre ne mora biti

nedostatak, ali bi se trebala veća pažnja posvetiti taktici standardnih situacija. Efikasnost realizovanih napada posle prekida ne ovisi samo od taktičkih već i od tehničkih kvaliteta. Stoga bi se podizanjem nivoa tehničke pripremljenosti igrača, stvorili povoljni uslovi i za podizanje kvaliteta i racionalizaciju taktičkih varijacija koje se primenjuju u igri. To je jedan od uslova podizanja nivoa ukupne kvalitete igre u ovom rangu takmičenja. Dobijeni rezultati navode nas na razmišljanje da je potrebno trenažni proces u školama fudbala usmeriti prema zahtevima vrhunskog sporta. To je moguće postići prilagođavanjem trenažnih sadržaja, koji bi u konačnici doveli do formiranja igrača koji mogu udovoljiti zahtevima današnjeg fudbala.

Na svakoj utakmici, broj mogućih situacija je gotovo beskonačan. Zbog toga je razumevanje strukture i logike rešavanja situacija u igri veoma važno. Razumevanje faza i podfaza toka igre postaje ključno i preduslov je za kontinuirano usavršavanje ukupne stvarne igračke kvalitete, kao i formiranja tima.

Literatura

1. Abernethy, B., Wann, J., & Parks, S. (1998). Training perceptual motor skills for sport. U: *Training for Sport: Applying Sport Science*. B. Elliott, ed., Chichester: John Wiley, str. 1-68.
2. Amaratas, V., Yiannakos, A., Zaggelidis, G., Skoufas, D., Papadopoulou, S., & Fragkos, N. (2009). Goal scoring patterns in Greek top leveled soccer matches. *Journal of Physical Education and Sport*, 23(2), 1-5.
3. Bell-Walker, J., McRobert, A., Ford, P. & Williams, M.A. (2006). Quantitative analysis of successful teams at the 2006 World Cup Finals. *Insight – The FA Coaches Association Journal*, Autumn/Winter 6, 37-43.
4. Bate, R. (1998). Football chance: Tactics and strategy. In: Reilly, T., Lees, A., Davids, K., & Murphy, W (Eds.), *Science and football, London, 1998, "E & FN Spoon"* (pp. 293-301).
5. Carling, C., Williams, A.M. & Reilly, T. (2005). *Handbook of soccer match analysis: A systematic approach to improving performance*. London: Routledge.
6. Duch, J., Waitzman, J. S., & Nunes-Amaral, L. A. (2010). Quantifying the Performance of Individual Players in a Team Activity. *Plose one, "Open Access Freely available online"*, 5(6), 1-7. Retrieved January 20, 2012 from: <http://www.plosone.org/article/info%3Adoi%2F10.1371%2Fjournal.pone.0010937>
7. Engelbrecht, W.P. (2010). *Performance Analysis of Penalty Area Entrances of a South African Men's Professional Football Team*. (Master's thesis, Stellenbosch University). South Africa: Stellenbosch University.
8. Erdil, G., Bozkurt, S., & Isleyen, C. (2010). An analysis of the effects of the Spanish teams individual and collective performance on winning matches in the 2010 football World Cup. *VIIth World Congress & Football: 201. Nagoya, Japan*, Poster Presentation, 257. Retrieved January 20, 2012 from: http://www.shobix.co.jp/jssf/contents/supplement/index_poster.html.
9. Fulurija, D. (2010). Povezanost akcija nakon prekida igre sa efikasnim napadima u fudbalu. *Sport i zdravlje*, 2: 44-48.
10. Grant, A.G., Williams, A. M., & Reilly, T. (1999). An analysis of the successful and unsuccessful teams in the 1998 World Cup. *Communications to the Fourth World Congress of Science and Football*. Sydney, Australia. *Journal of Sport Sciences* (17. 807-840)

11. Hewer, L., & James, N. (2004). Goal scoring strategies of a top Premiership team in European and British Competitions. In P. O' Donoghue, & M. D. Hughes (pp. 71-74), *Performance Analysis of Sport VI*. Cardiff: Centre for Performance Analysis.
12. Hughes, M.D., & Curchill, S. (2005). Attacking Profile of Successful and Unsuccessful Teams in Copa America. In T. Reilly, J. Cabri, & D. Araujo (Eds.), *The Proceedings of the Fifth World Congress on Science and Football* (pp.219-224). London and New York: Routledge Taylor & Francis Group.
13. Hughes, M., & Franks, I. (2005). Analysis of passing sequences, shots and goals in soccer. *Journal of Sport Sciences*, 23(5), 509-514.
14. Hughes, M.D., & Petit, A. (2001). Patterns of play in the 1996 and 1998 World Cups for soccer. M.D. Huges & I.M. Franks (Eds). *Pass. com: Computer Science and Sport III & Performance of Sport V* (pp. 267-276). Cardiff: University of Wales Institute.
15. Hughes, M.D. & Snook, N. (2006). Effectiveness of attacking play in the 2004 European Championships. In H. Dance, M.D. Hughes & P. O'Donoghue (Eds.), *Proceedings of the 2006 World Conference of Performance of Sport VII*, Sozambathely, 23-26 August 2006 (pp. 46-62).
16. Janković, A., Leontijević, B., Jelušić, V., Pašić, M., & Mičović, B. (2011). Influence of tactics efficiency on results in serbian soccer super league in season 2009/2010. *Journal of Physical Education and Sport*, 11(1), 32-41.
17. Janković, A., Leontijević, B., Mičović, B. (2009). Tendencije razvoja taktike igre kroz analizu uspešnih napada na XVI, XVII i XVIII Svetskom prvenstvu u fudbalu. In V. Koprivica i I. Juhas (Eds), *Zbornik radova sa: Teorijski, metodološki i metodički aspekti takmičenja i pripreme sportista*. Beograd: FSFV. (115-121).
18. James, N., Mellalieu, S.D. & Holley, C. (2002). Analysis of strategies in soccer as a Function of European and domestic competition. *International Journal of Performance in Sport*, 2, 85-103.
19. Jordi, D., Waitzman J.S., & Nunes-Amaral, L.A. (2010). *Quantifying the Performance of Individual Players in a Team Activit*. Retrieved Mart 15, 2012 from: www.nsf.gov Nacional Science Foundation
20. Lago-Penas, C., Lago-Ballesteros, J., & Rey, E. (2011). Differences in performance indicators between winning and losing team in the UEFA Champions League. *Journal of Human Kinetics*, 27 (2011), 135-146.
21. Lago-Penas, C., & Lago-Ballesteros, J. (2011). Game location and team quality effects on performance profiles in professional soccer. *of Sport Science and Medicine*, 10, 465-471.
22. Lago-Penas, C., Lago-Ballesteros, J., Dellal, A., & Gomez, M. (2010). Game-related statistics that discriminated winning, drawing and losing teams from the spanish soccer league. *Journal of Sport Science and Medicine*, 9(2), 288-293.
23. Luhtanen, P., Belinskij, A., Hayrinen, M., & Vanttinen, T. (2001). A comparative tournament analysis between the EURO 1996 and 2000 in soccer. *International Journal of Performance Analysis in Sport*. 1(1), 74-82.
24. Memmert, D. (2011). Sports and Creativity. In: Runco, M. A., & Pritzker, S.R. (Eds.) *Encyclopedia of Creativity, Second Edition* (pp. 372-378) San Diego: Academic Press.
25. Memmert, D. (2010). "Testing of tactical performance in youth elite soccer". *Journal of Sports Science and Medicine*, 9, (2), 199-205.

26. Njororai, W. W. S. (2004). Analysis of the goals scored at the 17th World Cup Soccer tournament in South Korea-Japan 2002. *African Journal of Physical Education, Recreation and Dance*. 10(4), 326-332.
27. Rowlinson, M., & O'Donoghue. (2007). Performance profiles of soccer players in 2006 UEFA Champions League and 2006 FIFA World Cup Tournaments. *Journal of Sports Science & Medicine*. 6(10), 2.
28. Szwarc, A. (2004). Effectiveness of Brazilian and German teams and the teams defeated by them during the 17th FIFA World Cup. *Kinesiology*. 36(1), 83-89.
29. Yiannakos, A. & Armatas, V. (2006). Evaluation of the goal scoring patterns in European Championship in Portugal 2004. *International Journal of Performance Analysis in Sport*. 6(1), 178-188.